

Vannak tehát Kínában lehetőségek a tapasztalatcserére, de rövid a rendelkezésre álló idő. Egyáltalán nincs viszont lehetőség tapasztalatcserére a külföldi szakemberekkel.

Összefoglalásként elmondható, hogy nagy előrelépés történt Kínában az online információkeresésben. Egyelőre azonban a manuális információkeresés uralkodik. A gazdasági élet, a tudomány és a technika fejlődése viszont állandóan növeli az információigényt. Ha a távközlési hálózat fejlődik, és ol-

csóbban lesz elérhető, sok új terminál és személyi számítógép kapcsolódik majd az online információkeresésbe, és az adatbázisok használata látványosan fejlődik tovább.

/XIAOCUN, L.: The development of online information retrieval services in the People's Republic of China. = Online Review, 10. köt. 2. sz. 1986. p. 127–133./

(Válas György)

Könyvtári automatizáció a Kínai Népköztársaságban

A cikkben leírtak az 1984–1985-ös tanulmányi évben szerzett tapasztalatokon alapulnak, s amerikai szemszögből ez azért érdekes, mert a számítógépek rohamos elterjedésével a hálózatok kialakítása előtt új távlatok nyíltak: eljön az az idő, amikor online lesznek hozzáférhetőek a világ fontos könyvtárai, köztük a kínai könyvtárak is. Lehet, hogy ez évtizedeket vesz még igénybe, de a fejlődés – bár műszaki, szervezési és politikai akadályok gátolják – ebbe az irányba mutat. Kétségtelen, hogy távlatilag a Kínai Népköztársaság könyvtárügyének gépesítése kihat az Amerikai Egyesült Államok könyvtári szolgáltatásainak minőségére is.

Könyvtárgépesítés a Kínai Népköztársaságban

1978-ban első helyen kiemelt feladatként jelölték meg a kulcsfontosságú kutatóintézetek számítógépekkel való felszerelését és az országos szintű számítógépes hálózat kialakítását, de 1985-ig kevés történt ez ügyben: eddig még egyetlen könyvtár sincs teljesen automatizálva, noha 800 egyetem és főiskola vár erre. A fejlődést főként öt tényező akadályozta: 1. a hardverállomány, 2. a szoftveralkalmazás, 3. a kínai írásjelek számítógéppel való kezelhetősége, 4. a könyvtári osztályozási rendszer(ek), 5. a távközlési hálózat. Mégis, 1985-re számottevő haladás történt ezeknek az akadályoknak a leküzdésében.

A hardverállomány

A kulturális forradalom után második, legfeljebb korai harmadik generációs, főként kutatási célokat szolgáló számítógépeket állítottak elő Kínában. 1979 óta azonban megindult a nyugati hardver im-

portja, s foglalkozni kezdtek a számítógépek általános alkalmazásával is. A kínai egyetemek hozzáfogtak hardverállományuk felépítéséhez, először mikroszámítógépek beszerzésével. Ma már majdnem valamennyi fontos egyetemen főként amerikai, kisebb számban japán, tekintélyes kapacitású számítógépek működnek, s a rendelkezésre álló kapacitás megfelel a közvetlen igényeknek, ha nem is mérhető az amerikai egyetemeken tapasztalható bőséghez.

A szoftveralkalmazás

Kína hiányt szenved jól képzett programozókban, rendszerelemzőkben és más számítógépes szakemberekben, s hiányoznak a tapasztalatok a számítógépek nem tudományos célú alkalmazása terén is. A nyugati könyvtárak már keresztülmentek az automatizált rendszerekre való áttérés fájdalmas folyamatán (beleértve a munkakörök újjászervezését és a munkaszervezet átalakítását is, amit az automatizálás szükségessé tesz); Kína javára válhat, hogy az ennek során szerzett tapasztalatokról bőséges irodalom számol be. Az is megoldható, hogy máshol működő és bevált rendszereket alkalmazzanak a kínai számítógépekre. Pillanatnyilag azonban a szoftverfejlesztés a tervezés komoly gondja.

Kínai írásjelek

1979-ben még úgy látszott, hogy a kínai írásjelek leküzdhetetlen akadályát jelentik a könyvtári automatizálásnak. A nyugati ábécével szemben Kínában több mint 40 ezer egyedi írásjel van, amelyek közül mintegy 3–4 ezer szerepel a mindennapos használatban. Mégis, 1985-re lényegében több rendszer is

megoldotta a kínai írásjelek eredményes be- és kivitelét, valamint számítógépes kezelését; ma már csak választani kell közülük. A kínai államtanács 1979-ben jóváhagyta az írásjelek 16 bitből álló, szabványosított bináris sorát, így ma már a rendszereken belül lehet kombinálni a kínai és az alfanumerikus jeleket, ami megkönnyíti a könyvtárközi és nemzetközi hálózatszervezést.

Osztályozási rendszerek

Kínában különféle osztályozási rendszerek léteznek, s kettő közülük meglehetősen elterjedt: az egyiket a Kínai Tudományos Akadémia, a másikat a pekingi Nemzeti Könyvtár fejlesztette ki; az utóbbit főleg az egyetemi könyvtárak használják. Egyelőre nem alkalmazzák az ISBN-t, az ISSN-t, a Dewey-féle tizedes osztályozást vagy a Kongresszusi Könyvtár azonosító számát (Library of Congress Call Number = LCCN), de lassú mozgás mutatkozik ebben az irányban is, pl. az ISSN bevezetése felé. Kína osztályozási rendszerei nem megfelelőek, elavultak, s szükség van a reformjukra. A jövőbeli változtatásokat a megfelelő konvertálási szoftver kifejlesztésével kell bevezetni.

A távközlési hálózat

Igen elmaradt állapotban van az ország távközlési hálózata, ezért a modernizálási tervekben első helyen áll ennek fejlesztése. A hardver és a szoftver egyaránt szükséges egy megbízható távközlési hálózathoz. Kínának nem kell végigjárnia a nyugati utat, fáradságosan kiépítve a földi összeköttetési vonalakat, hanem mindjárt beléphet a világot átfogó információs rendszerbe a műholdas kommunikációs technológia alkalmazásával. Reális lehetőség van arra, hogy hozzáfogjon egy országos távadatközlési

hálózat kiépítésének megtervezéséhez automatizált könyvtárainak összekötése érdekében. A tervezési fázisokra és a hálózati modellekre bőséges nyugati tapasztalatok állnak rendelkezésre. Élhet a nemzetközi szabványokkal is, amelyek a különféle nyugati típusú számítógépek között biztosítják a kompatibilitást.

Összefoglalás

Eljön az a nap, amikor az egyes amerikai könyvtárak online kapcsolatban lesznek Pekinggel, Tokióval, Párizssal, Londenal. Az elektronikus információ trendjei világosan erre mutatnak, s Kína is hozzászólott a munkához. Technikai szempontból a legfontosabb a szabványok kompatibilitása: ha nincs megegyezés az alkalmazandó kommunikációs módszerekben, nincs kommunikáció. Kína részt is vesz az ISO tevékenységében, s nincs akadálya, hogy alkalmazza a nemzetközi szabványokat. A kínai könyvtárosoknak túl kell lépniük a ma még kissé körülhatárolt automatizálási elképzeléseiken, s teljesen integrált könyvtárgépesítési rendszerekben kell gondolkodniuk, amelyek egyaránt kiterjednek az állomány kezelésére, az olvasóknak nyújtott szolgáltatásokra és a könyvtári "háztartási" feladatokra. Ha ez megtörtént, akkor kezdhetik meg a hálózatszervezést. S ekkor jön el az ideje annak, hogy először egyes amerikai központok elektronikus úton "távkezfogással" üdvözöljék kínai partnereiket, majd az amerikai hálózatok révén a központokon keresztül a helyi könyvtárak is online kapcsolatba léphessenek Pekinggel.

/MAIER, J. H.: *Library automation in the People's Republic of China. = Information Technology and Libraries*, 5. köt. 2. sz. 1985. p. 106–111./

(Papp István)

Tezauruszok és osztályozó rendszerek a Kínai Népköztársaságban

A kínai tezaurusz

A munkálatokat a *kínai tezaurusz* létrehozására 1975-ben 27 könyvtár és tájékoztatási központ részvételével, mintegy 1000 szakértő közreműködésével kezdték meg. Az előre meghatározott szakterületek kifejezéseinek szótári anyagát több mint

kétévi munka során gyűjtötték össze, és 1979-ben ki is adták. Ez a szótár felölelte a tudományok és alkalmazott tudományok minden területét. Megközelítőleg 109 000 kifejezést tartalmaz (ebből 91 200 preferált kifejezés).

A tezaurusz három kötetből áll. Az 1. kötet a *társadalom- és humán tudományok*, a 2. kötet a *ter-*